
MONOGRAFIE PRAWNICZE

CHARAKTER PRAWNY POSTĘPOWANIA
I RODZAJE ROZSTRZYGNIEĆ
WYDAWANYCH W POSTĘPOWANIU
W SPRAWACH PRAKTYK
NARUSZAJĄCYCH ZBIOROWE
INTERESY KONSUMENTÓW

MAŁGORZATA SIERADZKA

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

MAŁGORZATA SIERADZKA • CHARAKTER PRAWNY POSTĘPOWANIA
I RODZAJE ROZSTRZYGNIEŃ WYDAWANYCH W POSTĘPOWANIU
W SPRAWACH PRAKTYK NARUSZAJĄCYCH ZBIOROWE
INTERESY KONSUMENTÓW

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Krzysztof Mularski

**PRAWO INTERTEMPORALNE Z PERSPEKTYWY NAUKI
PRAWA CYWILNEGO. WYKŁADNIA PRZEPISÓW
INTERTEMPORALNYCH**

Dominika Opalska

OBOWIĄZEK LOJALNOŚCI W SPÓLKACH KAPITAŁOWYCH

Wojciech Piątek

**POWAGA RZECZY OSĄDZONEJ WYROKU SĄDU
ADMINISTRACYJNEGO**

*Ewelina Cała-Wacinkiewicz, Kinga Flaga-Gieruszyńska,
Daniel Wacinkiewicz (red.)*

**WSPÓŁCZESNE INSTYTUCJE PRAWA. OBYWATEL – PAŃSTWO
– SPOŁECZNOŚĆ MIĘDZYNARODOWA**

Katarzyna Górka

**JAWNOŚĆ POSIEDZEŃ SEJMU I SENATU ORAZ JEJ
OGRANICZENIA W KONSTYTUCJI RP**

Magdalena Wilejczyk

**ZAGADNIENIA ETYCZNE CZĘŚCI OGÓLNEJ PRAWA
CYWILNEGO**

Marek Szydło

PRAWNA KONCEPCJA ZAMÓWIENIA PUBLICZNEGO

Miłosz Kaczyński

**PEŁNOMOCNIK Z URZĘDU W SĄDOWYM POSTĘPOWANIU
CYWILNYM**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

CHARAKTER PRAWNY POSTĘPOWANIA
I RODZAJE ROZSTRZYGNIEĆ
WYDAWANYCH W POSTĘPOWANIU
W SPRAWACH PRAKTYK
NARUSZAJĄCYCH ZBIOROWE
INTERESY KONSUMENTÓW

MAŁGORZATA SIERADZKA

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2016

Wydawca: Natalia Adamczyk

Recenzenci:

prof. KA dr hab. Konrad Kohutek, prof. UwB dr hab. Anna Piszcz

Publikacja dofinansowana przez Uczelnię Łazarskiego w Warszawie

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2016**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-8846-5

ISBN e-book 978-83-255-8847-2

Spis treści

Wstęp	VII
Wykaz skrótów	XIII
Bibliografia	XV
Rozdział I. Postępowanie w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	1
§ 1. Cel postępowania w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	1
§ 2. Procedura wydawania decyzji w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	3
1. Postępowanie wyjaśniające a postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	9
§ 3. Podmiot postępowania w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	15
1. Strona postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	16
2. Pojęcie strony w postępowaniu wyjaśniającym w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	20
Rozdział II. Prawa strony w postępowaniu w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	23
§ 1. Prawa strony postępowania administracyjnego o charakterze procesowym	23
1. Prawo do inicjowania postępowania administracyjnego	24
2. Prawa strony powstające w związku z wniesieniem podania	28
3. Prawo strony do ukształtowania przebiegu postępowania przez żądanie jego zawieszenia	31
4. Umorzenie postępowania administracyjnego	38
5. Prawo strony do kształtowania postępowania administracyjnego	42
6. Prawo do czynnego udziału w postępowaniu	47
7. Prawo do udziału w czynnościach postępowania dowodowego	49
8. Prawo stron postępowania administracyjnego do inicjatywy dowodowej	60
9. Dowód z przesłuchania strony	62
	V

10. Prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie	64
11. Prawo do ugodowego załatwienia sprawy	67
12. Prawo do poznania motywów rozstrzygnięcia	68
Rozdział III. Decyzje w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	71
§ 1. Charakter prawny decyzji w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	71
1. Podstawa prawna decyzji w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	71
2. Organ wydający decyzje w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	84
3. Adresat decyzji w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	88
§ 2. Rodzaje decyzji wydawanych w postępowaniu w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	93
1. Decyzja o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazująca zaniechania jej stosowania	95
2. Decyzja o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzająca zaniechanie jej stosowania	106
3. Decyzja zobowiązująca w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	115
4. Decyzja tymczasowa w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	127
§ 3. Rygor natychmiastowej wykonalności decyzji w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	135
§ 4. Trwałość decyzji w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów	138
Zakończenie	143
Indeks rzeczowy	149

Wstęp

System prawnej ochrony interesów konsumentów zakreśla granice swobody zachowań przedsiębiorców. Zapewnienie właściwej ochrony zbiorowych interesów konsumentów wymaga skutecznych środków zapobiegania i zwalczania bezprawnych praktyk stosowanych przez przedsiębiorców. Jednym z celów ustawy z 16.2.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów¹ jest przeciwdziałanie praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów. Praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów to bezprawne zachowania przedsiębiorców godzące w te interesy.

Zamierzeniem podjętych badań jest wykazanie, że decyzja administracyjna jest skutecznym i efektywnym instrumentem ochrony zbiorowych interesów konsumentów. Jest ona wydawana w hybrydowym postępowaniu przed Prezesem UOKiK, które łączy elementy z różnych procedur prawnych (KPA, KPC, KPK²). Tym samym można stwierdzić, że zamiarem ustawodawcy, który zdecydował o połączeniu w postępowaniu przed organem antymonopolowym przepisów zawartych w różnych aktach prawnych, była chęć stworzenia szczególnej procedury postępowania antymonopolowego. Należy zauważyć, że odrębny charakter prawny postępowania antymonopolowego wynikający z wprowadzenia do niego konstrukcji zawartych w innych procedurach przyczynia się do zwiększenia skuteczności działań organu antymonopolowego³.

Zagadnienie publicznoprawnej ochrony zbiorowych interesów konsumentów zasługuje na szczególną uwagę z tego względu, że każdy z nas jest konsumentem. Wolny rynek europejski stanowi dla konsumenta bogatą ofertę towarów i usług, ale jednocześnie niesie ze sobą potencjalną i realną możliwość naruszeń jego interesów przez praktyki rynkowe przedsiębiorców, nie tylko krajowe, lecz również te o charakterze transgranicznym.

Głównym motywem rozważań podjętych w monografii jest wykazanie autonomiczności zbiorowych interesów konsumentów oraz instrumentów ich ochrony, która jest realizowana w postępowaniu przed Prezesem UOKiK. Zasadnicze znaczenie przy określaniu motywów ochrony zbiorowych interesów konsumentów oraz jej form ma zakres

---

¹ T.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 184, art. 1 ust. 2.

² Zob. ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 23 ze zm.); ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.); ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.).

³ M. Sieradzka, Postępowanie przed Prezesem UOKiK według regulacji nowej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, cz. 1, MoP 2007, Nr 24.

ochrony, czyli dokonanie ustalenia przed czym ustawodawca chroni konsumentów rozumianych jako zbiorowość.

Powszechność naruszeń interesów konsumentów nie tylko tych indywidualnych, lecz również zbiorowych wymaga stworzenia odpowiednich regulacji prawnych chroniących prawa konsumentów. Potrzeba podjęcia efektywnych i zarazem skutecznych środków ochrony interesów słabszych ekonomicznie podmiotów, którymi są konsumenci, wynika z ich nierównorzędnej pozycji w obrocie gospodarczym. Istnienie tej nierówności sprawia, że konsumenci są grupą, która jest szczególnie zagrożona nieuczciwymi działaniami innych uczestników rynku – przedsiębiorców. Przedsiębiorcy profesjonalści, wobec priorytetowego celu swojej działalności, którym jest maksymalizacja korzyści, stosunkowo rzadko dbają również o interesy nabywców swoich towarów. Potrzeba wyrównania istniejącej dysproporcji pomiędzy uczestnikami wspólnego rynku europejskiego dała asumpt do traktowania zagadnienia ochrony konsumentów jako samodzielnego celu działań na szczeblu UE. Postępująca integracja wymusiła przyjęcie wspólnych rozwiązań na szczeblu unijnym, co sprawiło, że ochrona konsumenta została połączona nierozzerwalnym łańcuchem z ideą ochrony wspólnego rynku. Kluczowe znaczenie ma fakt, że zauważono potrzebę zapewnienia ochrony nie tylko indywidualnemu konsumentowi, lecz również konsumentom rozumianym jako zbiorowość. Umożliwił to system ochrony zbiorowych interesów konsumentów stworzony w dyrektywie 98/27/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 19.5.1998 r. w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów⁴, który został następnie wdrożony do prawa wewnętrznego państw członkowskich, w tym do prawa polskiego. Ustawodawca unijny zobowiązał państwa członkowskie do wprowadzenia skutecznych mechanizmów ochrony zbiorowych interesów konsumentów (administracyjnych lub cywilnych). Ustawodawca polski dokonał implementacji przedmiotowej dyrektywy w drodze nowelizacji ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W roku 2002 w prawie polskim po raz pierwszy stworzony został efektywny administracyjnoprawny system ochrony zbiorowych interesów konsumentów, mający zastosowanie w postępowaniu przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Publicznoprawnej drodze ochrony zbiorowych interesów konsumentów towarzyszy typowy administracyjny środek – decyzja administracyjna zmierzająca do wyeliminowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Bezsporny jest zatem fakt, że zbiorowe interesy konsumentów stały się samodzielną wartością na tyle ważną dla ustawodawcy, iż poddał je ochronie, traktując zarazem jako jeden z autonomicznych celów (obok ochrony konkurencji i ochrony przedsiębiorców) polskiej ustawy antymonopolowej.

Wyodrębnienie i autonomizacja ochrony zbiorowych interesów konsumentów pozostawia do rozstrzygnięcia kwestię oceny skuteczności publicznoprawnej drogi ochrony tych interesów. Udzielenie odpowiedzi na powyższe pytanie nie jest zadaniem

---

⁴ Dz.Urz. WE L 166 z 11.6.1998 r., s. 51.

prostym. Problem ochrony zbiorowych interesów konsumentów jest bowiem tzw. problemem granicznym, pozostającym na styku prawa prywatnego i publicznego.

Ustalenie podmiotu chronionego (abstrakcyjna zbiorowość konsumentów) oraz potencjalnych i realnych zagrożeń (bezprawne praktyki stosowane przez przedsiębiorców) wymaga poszukiwania właściwej drogi oraz form ochrony. Celem pracy jest ukazanie decyzji administracyjnej jako skutecznej formy ochrony i jednocześnie odpowiedniej z uwagi na specyfikę kategorii zbiorowych interesów konsumentów.

Decyzja administracyjna jest aktem administracyjnym o indywidualnym charakterze skierowanym do konkretnego adresata. Wydawana jest w sformalizowanym postępowaniu administracyjnym, w którym stronie przysługują określone uprawnienia. W monografii dokonano przeglądu uprawnień strony postępowania administracyjnego oraz scharakteryzowano te uprawnienia, które przysługują przedsiębiorcy jako stronie postępowania w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Ukazano te uprawnienia strony, które są dostosowane do hybrydowego (mieszanego) charakteru postępowania w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Dokonanie ich szczegółowej analizy pozwala na przyjęcie poglądu, że hybrydowy charakter postępowania w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wpływa na ograniczenie, rozszerzenie jak i wyłączenie niektórych uprawnień strony w porównaniu do zwykłego postępowania administracyjnego. Ochrona konsumentów jest obowiązkiem organu prowadzącego postępowanie w sprawach zbiorowych interesów konsumentów, który działa w interesie publicznym (ogółu).

Dwutorowość ochrony interesów konsumentów pozostawia do rozstrzygnięcia kwestię, czy, że decyzja administracyjna stwierdzająca stosowanie przez przedsiębiorców bezprawnych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów ułatwia dochodzenie roszczeń przez indywidualnego konsumenta na drodze prywatnoprawnej.

Postępowanie administracyjne przed Prezesem UOKiK zmierzające do wydania określonego prawnie rozstrzygnięcia może się toczyć przeciwko określonemu podmiotowi, któremu zarzuca się stosowanie bezprawnych praktyk zagrażających lub naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Podmiotem chronionym jest konsument rozumiany abstrakcyjnie – zbiorowe interesy konsumentów nie stanowią sumy, a nawet wielokrotności interesów indywidualnych. Interes zbiorowy jest czymś więcej niż tylko interesem wielu konsumentów poszkodowanych wskutek stosowania przez przedsiębiorcę bezprawnych praktyk.

Zbiorowe interesy konsumentów są chronione przed stosowaniem przez przedsiębiorców bezprawnych praktyk godzących w te interesy. Ustawodawca dokonał wyspecyfikowania i nazwania najczęstszych praktyk, które jeśli naruszają zbiorowe interesy konsumentów, uznane są za zakazane *ex lege*. Trudność ukazania problematyki praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wynika w głównej mierze z tego, że każda ich analiza wymaga powiązania regulacji publicznoprawnych z prywatnoprawnymi. Dlatego też niezbędne stało się dokonanie wyraźnego rozgraniczenia norm prawa konsumenckiego o charakterze materialnym, stanowiących źródło praw dla kon-

sumentów, oraz norm prawa procesowego, które określają środki i mechanizmy realizacji ochrony zbiorowych interesów konsumentów. Głównym nurtem założeń przyjętych w pracy jest cel publicznoprawny ochrony zbiorowych interesów konsumentów. Pomimo jednak tak ukształtowanego celu ochrony wskazano, że jego podstaw należy szukać w większości w prywatnoprawnych normach prawa materialnego składających się na prawo konsumenckie (oczywiście również w normach materialnego prawa administracyjnego). Zatem za „konstytucję” praw konsumentów zostały uznane prywatnoprawne regulacje materialnoprawne. Oczywiście należy pamiętać, że regulacje prywatnoprawne gwarantują konsumentowi określone prawa, a ich naruszenie pozwala realizować ochronę indywidualną na drodze prywatnoprawnej. Natomiast stwierdzenie naruszeń wskazanych norm w odniesieniu do nieokreślonej liczby konsumentów (zbiorowości) pozwala uruchomić ochronę publicznoprawną. Przyjęcie powyższego rozróżnienia pozwoli ukazać źródło ochrony zbiorowych interesów konsumentów, którego należy szukać w prywatnoprawnych regulacjach prawa konsumenckiego. Wspólnym mianownikiem ochrony zbiorowych interesów konsumentów należy objąć prawo konsumenckie, którego naruszenie w odniesieniu do abstrakcyjnie określonego konsumenta zostaje zastosowane w postępowaniu administracyjnym. Naruszenie prawa materialnego pozwala na zastosowanie norm prawa procesowego w celu wydania nakazu zaprzestania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W pracy scharakteryzowano decyzję administracyjną jako publicznoprawną formę ochrony zbiorowych interesów konsumentów przed naruszeniami praw zagwarantowanych w regulacjach prywatnoprawnych. Ukazanie specyficznej konstrukcji postępowania administracyjnego o charakterze hybrydowym zmierzającego do wydania decyzji nakazującej zaprzestania stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wyraźnie odróżnia je od typowego postępowania administracyjnego. Odmienna treść możliwych rozstrzygnięć zapadłych w postępowaniu administracyjnym przed organem ochrony konkurencji i konsumentów potwierdza nie tylko szczególny charakter samego postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, lecz również rozstrzygnięcia w nim wydawanego – decyzji administracyjnej. Omówienie struktury decyzji wydawanej w postępowaniu w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów ukazało odmienności w odniesieniu do wzorcowej konstrukcji decyzji administracyjnej w rozumieniu KPA. Zwłaszcza odnosi się to do decyzji administracyjnej zobowiązującej, w której kształcie jej adresat – przedsiębiorca, ma zapewniony aktywny udział.

Decyzja administracyjna jest wydawana w postępowaniu w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W związku ze szczególnym charakterem tego postępowania konieczne stało się ukazanie jego specyfiki. Inkwizycyjny charakter postępowania w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przed organem antymonopolowym wyraża się m.in. pozbawieniem konsumentów możliwości zainicjowania tego postępowania. Istotą hybrydowego (mieszanego) postępowania przed Prezesem UOKiK są dwie jego fazy: administracyjna i sądowa. Najpierw sprawa administracyjna (publiczna) jest rozpatrywana przez organ administracji

publicznej, a dopiero później – w wyniku wniesienia przez stronę odwołania – przez SOKiK. Postępowanie przed prezesem UOKiK jest szczególnym, a nie jedynie zwykłym postępowaniem administracyjnym. Postępowanie to bowiem toczy się na podstawie przepisów szczególnych – ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, a jedynie w zakresie nieuregulowanym zastosowanie znajdują przepisy KPA. Ustalając charakter postępowania przed organem antymonopolowym, konieczne stało się omówienie odeśłań do innych regulacji prawnych. Postępowanie przed Prezesem UOKiK to bowiem postępowanie administracyjne, do którego w zakresie postępowania dowodowego stosuje się przepisy KPC (art. 227–315 KPC w zw. z art. 84 OKiKU). Przedstawiono różnice pomiędzy postępowaniem wyjaśniającym a postępowaniem w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów (postępowaniem właściwym przeciwko określonemu podmiotowi, któremu zarzuca się stosowanie praktyk zakazanych przez ustawę o ochronie konkurencji i konsumentów)⁵.

Analiza istoty postępowania w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz struktury wydawanych w nim decyzji pozwoli ocenić, czy decyzja administracyjna jest skuteczną formą ochrony interesów (zbiorowych) konsumentów. Z uwagi na publicznoprawny cel ochrony zbiorowych interesów konsumentów bezspornie jest jednak formą właściwą.

---

⁵ M. Sieradzka, glosa do post. NSA z 11.2.2009 r., II GSK 749/08, GSP – Prz.Orz. 2010, Nr 1, s. 65–74.

Wykaz skrótów

1. Akty prawne

KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 380 ze zm.)
KPA	ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 23 ze zm.)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. z 2013 r. Dz.U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.)
KPK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
KSH	ustawa z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1030 ze zm.)
OKiKU	ustawa z 16.2.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 184 ze zm.)
NieuczPraktRynkU	ustawa z 23.8.2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 3)
SwobDziałGospU	ustawa z 2.7.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 584 ze zm.)

2. Czasopisma i publikatory

AUW	Acta Universitatis Wratislaviensis
Dz.U.	Dziennik Ustaw
GAP	Gospodarka. Administracja Państwowa
Gl	Głosa
GSP – Prz.Orz.	Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa
iKAR	internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny
MoP	Monitor Prawniczy
OSN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNAPiUS.	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Cywilna

Wykaz skrótów

OSNCP	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Cywilna oraz Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór urzędowy, Seria A
PiP	Państwo i Prawo
Prok. i Pr	Prokuratura i Prawo
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
PUG	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
Rej	Rejent
SC	Studia Cywilistyczne
Wok.	Wokanda

3. Organy i instytucje

NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SOKiK	Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
SPI	Sąd Pierwszej Instancji
UOKiK	Urząd Ochrony Konkurencji i konsumentów

4. Inne skróty

art.	artykuł
lit.	litera
n.	następny (-a, -e)
niepubl.	niepublikowany (-a, -e)
Nr	numer
post.	postanowienie
poz.	pozycja
t.j.	tekst jednolity
uchw.	uchwała
ust.	ustęp
w zw.	w związku
wyr.	wyrok
zd.	zdanie
ze zm.	ze zmianami

Bibliografia

- B. Adamiak, J. Borkowski*, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Warszawa 2005, 2011, 2014
- B. Adamiak, J. Borkowski*, Postępowanie administracyjne i sądownoadministracyjne, Warszawa 2001
- C. Banasiński* (red.), Standardy wspólnotowe w polskim prawie ochrony konsumenta, Warszawa 2004
- C. Banasiński*, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Warszawa 2009
- C. Banasiński, M. Bychowska*, Między efektywnością administracji a pewnością sytuacji prawnej przedsiębiorców (uwagi do ustawy z 5.8.2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego), iKAR 2015, Nr 5
- M. Błachucki*, Właściwość sądów administracyjnych i sądów powszechnych w sprawach antymonopolowych w: *M. Błachucki, T. Górczyńska* (red.), Aktualne problemy rozgraniczenia właściwości sądów administracyjnych i powszechnych, Warszawa 2011
- J. Boć*, Prawo administracyjne, Wrocław 2007
- J. Borkowski, J. Jendroška, R. Orzechowski, A. Zieliński*, Kodeks postępowania administracyjnego, Komentarz, Warszawa 2005
- W. Broniewicz*, Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 1999
- W. Chróścielewski, Z. Kmiecik*, Postępowanie w sprawach nadzoru nad działalnością komunalną, Warszawa 1995
- W. Dawidowicz*, Ogólne postępowanie administracyjne. Zarys wykładu, Warszawa 1983
- T. Ereciński*, Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze, Warszawa 2003
- J. Filipek*, Prawo administracyjne. Instytucje ogólne, cz. 2, Kraków 2011
- J. Filipek, A. Wasilewski*, W sprawie wykładni art. 91 § 2 k.p.a. (dwugłos), PiP 1966, Nr 4–5
- J. Faull, A. Nikpay* (red.), The EC law of competition, Oxford 1999
- A. Gill, M. Swora*, Decyzja zobowiązująca jako metoda rozwiązywania sporów w postępowaniu przed Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, KPPubl 2005, Nr 3

- B. Graczyk, O niektórych zagadnieniach prejudycjalności w orzecznictwie administracyjnym, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego, Nauki Humanistyczno-Społeczne, Seria I 1965, Nr 38
- S. Gronowski, Ustawa antymonopolowa w orzecznictwie, Warszawa 1996
- S. Grzybowski (red.), System Prawa Cywilnego, t. 1, Część ogólna, Ossolineum 1985
- S. Hanausek, Dowód z przesłuchania stron w polskim postępowaniu cywilnym, SC 1971, t. XVII
- A. Hanusz, Uprawdopodobnienie jako środek zastępczy dowodu, Przegląd Podatkowy 2004, Nr 3
- E. Hryniewicz, Karalne działanie na szkodę spółki, Prok. i Pr. 2012, Nr 10
- E. Iserzon, J. Starościak, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, teksty, wzory i formularze, Warszawa 1970
- R. Janusz, T. Skoczny, Postępowanie antymonopolowe jako szczególne postępowanie administracyjne, w: *I. Skrzydło-Niżnik i in.* (red.), Instytucje współczesnego prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa prof. dr hab. Józefa Filipka, Kraków 2001
- M. Jaśkowska, A. Wróbel, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Warszawa 2014
- J. Jodłowski, Z. Resich, Postępowanie cywilne, Warszawa 1987
- Z. Jurczyk, Dowody pośrednie w postępowaniach kartelowych w świetle orzecznictwa sądów wspólnotowych, Przegląd Legislacyjny 2009, Nr 1–2
- Z. Jurczyk, Kartele w polityce konkurencji Unii Europejskiej, Warszawa 2012
- A. Jurkowska-Gomułka, Publiczne i prywatne egzekwowanie zakazów praktyk ograniczających konkurencję, Warszawa 2013
- P. Kamela, Interpretacja art. 15 ust. 1 pkt 4 ZNKU w świetle koncepcji wykładni Macieja Zielińskiego, iKAR 2013, Nr 2
- R. Kędziora, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Warszawa 2005
- M. Kępiński (red.), Prawo konkurencji, Warszawa 2013
- A. Kidyba, Kodeks spółek handlowych. Objasnienia, Kraków 2004
- A. Kidyba, Prawo handlowe, Warszawa 2004
- R. Kmieciak (red.), Prawo dowodowe. Zarys wykładu, Kraków 2005
- Z. Kmieciak, Ocena obowiązującej procedury w sprawach nadzoru nad działalnością komunalną oraz wnioski de lege ferenda, w: *W. Chrościelewski, Z. Kmieciak*, Postępowanie w sprawach nadzoru nad działalnością komunalną, Warszawa 1995
- Z. Kmieciak, Postępowanie w sprawach ochrony konkurencji a koncepcja procedury hybrydowej, PiP 2002, Nr 4
- Z. Kmieciak, Rozstrzyganie konfliktów w prawie administracyjnym, PiP 1999, Nr 12
- K. Kohutek, M. Sieradzka, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz, Warszawa 2008, 2014
- W. Kopaliński, Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych, Warszawa 1970
- C. Kosikowski, Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim, PiP 2001, Nr 4
- C. Kosikowski, Polskie publiczne prawo gospodarcze, Warszawa 2001

- M. Król-Bogomilska*, Sankcje penalne w polskim prawie antymonopolowym, w: *M. Kępiński* (red.), *System Prawa Prywatnego*, t. XV, *Prawo konkurencji*, Warszawa 2014
- M. Król-Bogomilska*, *Zasady procedury cywilnej w postępowaniu przed Urzędem Antymonopolowym*, cz. 1, Gl. 1995, Nr 8, cz. 2, Gl. 1995, Nr 9
- F. Longchamps*, Problem trwałości decyzji administracyjnych, *PiP* 1961, Nr 12
- E. Modzelewska-Wąchal*, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Warszawa 2002
- M. Namysłowska, A. Piszcz* (red.), *Ustawa o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 5.8.2015 r. Komentarz*, Warszawa 2016
- E. Nowińska, P. Cybula* (red.), *Europejskie prawo konsumenckie a prawo polskie*, Warszawa 2005
- E. Nowińska, M. du Vall*, Dualizm trybu postępowania w przypadku czynów nieuczciwej konkurencji godzących w zbiorowe interesy konsumentów, *MoP* 2003, Nr 21
- E. Ochendowski*, *Postępowanie administracyjne i sądownoadministracyjne. Wybór orzecznictwa*, Toruń 1997
- J. Olszewski*, *Nadzór nad koncentracją przedsiębiorców jako forma prewencyjnej ochrony konkurencji*, Rzeszów 2004
- K. Pietrzykowski* (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2002
- A. Piszcz*, *Sankcje w polskim prawie antymonopolowym*, Białystok 2013
- Principles of Administrative Law Concerning the Relations Between Administrative Authorities and Private Persons*, Strasburg 1996
- W. Siedlecki*, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 1972
- M. Sieradzka*, Antykonkurencyjny czy prokonkurencyjny cel udziału konsorcjum w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego – analiza i ocena, *iKAR* 2015, Nr 5
- M. Sieradzka*, Class action a powództwo w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów, w: *L. Kieres* (red.), *Środki publicznego prawa gospodarczego*, Wrocław 2007
- M. Sieradzka*, Decyzja tymczasowa w sprawach konsumenckich – nowy instrument reakcji na praktyki zagrażające zbiorowym interesom konsumentów, *iKAR* 2016, Nr 3
- M. Sieradzka*, Glosa do post. NSA z 11.2.2009 r., II GSK 749/08, *GSP – Prz.Orz.* 2010, Nr 1
- M. Sieradzka*, Glosa do wyr. SN z 9.4.2015 r., III SK 47/14, *LEX/el.* 2016
- M. Sieradzka*, *Komentarz do art. 49a uokik*, *LEX/el.* 2016
- M. Sieradzka*, *Postępowanie przed Prezesem UOKiK według regulacji nowej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów*, cz. 1, *MoP* 2007, Nr 24, cz. 2, *MoP* 2008, Nr 1
- M. Sieradzka*, *Prawnkarne aspekty naruszenia tajemnicy przedsiębiorstwa*, *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego*, Wrocław 2006, t. XIX, *AUW* Nr 2841

- M. Sieradzka*, Roszczenie o zaniechanie działań stanowiących czyn nieuczciwej konkurencji, *Przegląd Prawa i Administracji*, t. LXXIV, No 2950, Wrocław 2006
- M. Sieradzka*, Sądowa weryfikacja decyzji i postanowień wydanych przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, cz. 1, *Rej.* 2007, Nr 10, cz. 2, *Rej.* 2007, Nr 11
- M. Sieradzka*, Tymczasowy środek ochrony zbiorowych interesów konsumentów, *PUG* 2016, Nr 5
- M. Sieradzka*, Uprawnienie do nakazania publikacji decyzji w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów niezależnie od stwierdzenia potrzeby usunięcia jej skutków, *PUG* 2016, Nr 4
- T. Skoczny* (red.), *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Warszawa 2009
- A. Skoczylas, P. Szustakiewicz*, *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz*, Warszawa 2016
- J. Służewski*, *Polskie prawo administracyjne*, Warszawa 1992
- R. Stankiewicz*, Likwidacja procedur hybrydowych – krok w dobrym kierunku czy szkodliwy dogmatyzm?, w: *M. Błachucki, T. Górzyńska* (red.), *Aktualne problemy rozgraniczenia właściwości sądów administracyjnych i powszechnych*, Warszawa 2011
- E. Stawicki, A. Stawicki* (red.), *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Warszawa 2011
- K. Strzyczkowski*, Nowe prawo konkurencji. Uwagi o projekcie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, *PUG* 2000, Nr 9
- J. Szwaja* (red.), *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz*, Warszawa 1994, 2014
- M. Szydło*, *Swoboda działalności gospodarczej*, Warszawa 2005
- D. Szczepański*, Nieuczciwa konkurencja, t. 1, *Zam.Pub.Dor.* 2010, Nr 3
- M. Szydło*, Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim, *PS* 2002, Nr 7–8
- M. Szydło*, *Publicznoprawna ochrona zbiorowych interesów konsumentów*, *MoP* 2004, Nr 17
- E. Wengerek*, *Koncentracja materiału procesowego w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1958
- P. Witkowski*, Zasady ogólne postępowania administracyjnego w postępowaniu podatkowym, cz. 2, *Przegląd Podatkowy* 1997, Nr 8
- J. Wróblewski*, *Sądowe stosowanie prawa*, Warszawa 1972, 1988
- A. Wróbel*, *Komentarz do art. 104 kodeksu postępowania administracyjnego*, *LEX/el.* 2012
- M. Zdyb, M. Sieradzka*, Interpretacja treści klauzuli generalnej pojęcia czynu nieuczciwej konkurencji w świetle innych przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, *PPH* 2011, Nr 12
- J. Zimmermann*, Glosa do wyr. NSA z 20.7.1999 r., I SAB 60/99, *OSP* 2000, Nr 6
- J. Zimmermann*, *Motywy decyzji administracyjnej i jej uzasadnienie*, Warszawa 1981

Bibliografia

J. Zimmermann, Polska jurysdykcja administracyjna, Warszawa 1996

L. Żukowski, Instytucje kontroli rozstrzygnięć w ogólnym postępowaniu administracyjnym, Lublin 1985